

Profesia juridică: inovație și viitor

Paris, 21.10.2016

Editorial – Ne inventăm propriul viitor

Conferința organizată de către Consiliul Barourilor din Uniunea Europeană (CCBE) la data de 21 octombrie la Paris a avut un succes răsunător, atât în opinia conferențiarilor, cât și a participanților. Conferința a demonstrat că există posibilitatea dialogului între platforme, inventatorii din domeniul inteligenței artificiale, creatorii de site-uri, experții din domeniul tehnologiei juridice (*legal tech*) și avocați. Am înțeles faptul că avocații, susținuți de barouri și de societățile de drept, trebuie să utilizeze noile tehnologii, să inițieze inovația, să conducă cercetări în domeniu și să creeze condiții pentru noile servicii, în beneficiul noilor clienți.

Acum cunoaștem mai bine provocările *impose* de noile tehnologii, precum și noile așteptări ale clienților. Știm că vom avea nevoie de o viziune pe termen lung pentru profesia noastră și că nu trebuie să urmărim sușurile și coborâșurile pieței. În următorii cinci sau zece ani, inteligența artificială va îndeplini numeroase sarcini care erau în mod tradițional efectuate de avocați. Vom fi în competiție cu roboții, cu programele software ultra-performante, care vor furniza servicii ieftine. Nu ignorăm faptul că justiția predictivă, care permite prezicerea rezultatelor prin analizarea hotărârilor existente emise de un judecător sau de o instanță, se va dezvolta și va fi utilizată de ministere din motive financiare și de către judecători din motive de facilitare sau necesitate.

Am învățat că trebuie să fim instruiți să efectuăm aceste cercetări în scopul inovației și pentru cunoașterea viitorului. Toți avocații trebuie să fie conștienți de aceste schimbări.

Prin urmare, trebuie să inventăm viitorul profesiei noastre, al activităților noastre, al cabinetelor noastre de avocatură și al justiției. Fiecare masă rotundă axată pe justiție, respectiv servicii juridice, cabinete de avocatură, barouri și societăți de drept, ne-a permis să stabilim acțiuni clare pentru viitorul nostru. Fiecare participant s-a întors la cabinetul său de avocatură sau la compania sa având o imagine clară asupra a ceea ce se va întâmpla și a modului în care trebuie să acționeze.

Ce ne rămâne de făcut este să integrăm aceste informații în barourile și societățile de drept europene, precum și în CCBE. În special, trebuie să ne asigurăm că aceste noi informații și această disponibilitate de a inova sunt integrate în instruirea avocaților. Atât prin instruirea inițială, cât și prin instruirea continuă a avocaților putem demonstra vigoarea profesiei noastre în practicarea inovației și în excelența serviciilor noastre.

Provocarea căreia trebuie să-i facem față este simplă: trebuie să integrăm noile tehnologii și inovația, rămânând în același timp avocați adevărați.

Michel Benichou

Președintele CCBE

PREZENTĂRI

La data de 21 octombrie 2016, Consiliul Barourilor din Uniunea Europeană (CCBE) a organizat la Paris o conferință de amploare cu tema „Profesia juridică: inovație și viitor”, conferință care a reunit peste 300 de avocați, cadre universitare, reprezentanți ai instituțiilor, furnizori de servicii juridice și jurnaliști din 36 de țări din întreaga lume.

Președintele CCBE, Michel Benichou, a început conferința reflectând asupra preocupărilor CCBE cu privire la Uniunea Europeană și statul de drept în Europa. Domnul Benichou a reamintit publicului importanța colaborării juridice în scopul protejării cetățenilor, necesitatea îmbunătățirii drepturilor de apărare și angajamentul ferm al avocaților europeni de a asigura mișcarea liberă a avocaților între Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și Uniunea Europeană în urma Brexitului. Președintele a mai subliniat și faptul că Europa trebuie să-și joace rolul de a ajuta imigranții și de a le permite accesul la justiție.

Domnul Benichou a acordat apoi cuvântul domnului Jean-Jacques Urvoas, Ministrul Justiției din Franța, care a ținut discursul principal și care a insistat în cuvântarea sa că punerea la îndoială a statului de drept ar fi atât o greșeală gravă, cât și o eroare de strategie. În opinia dumnealui, ar fi de neconceput să se pună la îndoială secretul profesional dintre avocați și clienții lor, un principiu care stă la baza statului de drept.

Apoi, domnul Benichou și domnul Urvoas i-au acordat primul Premiu al Inovației CCBE domnului Jean-François Henrotte, un avocat belgian foarte implicat în domeniul inovației, atât în propriul său cabinet de avocatură, cât și în baroul din care face parte.

La pregătirea acestei conferințe, CCBE și AIJA (Asociația Internațională a Tinerilor Avocați) a realizat un sondaj pe tema „Ce cred tinerii avocați despre viitorul profesiei juridice?”. Rezultatele acestui sondaj au fost prezentate de Orsolya Görgényi, ultimul fost președinte al AIJA. Acest studiu a dezvăluit faptul că 60% din tinerii avocați cred că cea mai mare amenințare pentru viitorul profesiei juridice sunt chiar avocații, parțial din cauza rezistenței lor față de inovație. Doamna Görgényi a subliniat faptul că avocații vor trebui să-și schimbe atitudinea față de inovație dacă doresc să poată adresa provocările cu care se confruntă profesia.

Înainte de a lansa prima sesiune, cu tema „Viitorul justiției”, președintele Michel Benichou a prezentat Completul de Contestatari, alcătuit din Neil Rose, editor al site-ului Legal Futures, și Bruno Dondero, profesor de drept la Sorbona. Rolul lor a fost să pună întrebări și să provoace conferențiarilor pe parcursul zilei.

SESIUNEA 1: VIITORUL JUSTIȚIEI

Panagiotis Perakis, Președintele Comitetului de Acces la Justiție al CCBE și moderatorul primei sesiuni, a început prin a prezenta cei patru conferențieri și prin a pune întrebarea: „ce se va întâmpla în viitorul apropiat cu sistemul de justiție, așa cum l-am cunoscut atâtea secole, odată cu ascensiunea noilor tehnologii?”

Tiina Astola, Directorul General pentru Justiție și Consumatori din cadrul Comisiei Europene, a deschis discuția declarând că sistemul de justiție va rămâne garantul democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale. Doamna Astola a considerat că este foarte încurajator să constate că sistemele de justiție din Uniunea Europeană sunt din ce în ce mai armonizate mulțumită legilor și proiectelor europene și colaborării dintre Statele Membre.

Punctul de vedere al judecătorilor cu privire la viitorul justiției a fost apoi prezentat de Nuria Díaz Abad, Președintele Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (ENCJ). Principalele obiective ale ENCJ includ sporirea calității și transparenței sistemelor de justiție, o interoperabilitate îmbunătățită între diversele sisteme de justiție și o mai mare securitate a sistemelor de justiție digitale.

Maurits Barendrecht, Directorul de Cercetare de la HiiL Innovating Justice, a remarcat apoi că în ciuda acestor perspective optimiste asupra viitorului justiției, la nivel global există încă o deficiență a accesului persoanelor fizice la justiție. Domnul Barendrecht a adăugat că regulile barourilor utilizate în scopul protejării avocaților împotriva start-up-urilor juridice adesea împiedică sau descurajează cabinetele de avocatură de la prestarea de servicii pentru persoanele fizice. Deși aceste reguli au fost create dintr-un motiv întemeiat, această abordare poate înăbuși inovația.

În final, domnul Jérôme Dupré, având experiență în calitate de magistrat și fondator al unui start-up juridic (Case Law Analytics), consideră că avocații ar trebui să profite pe deplin de noile unelte tehnologice și că ar trebui să le integreze în practicile lor curente. Domnul Dupré este convins că adevărata revoluție nu va fi reprezentată chiar de unelte, ci de modul în care le vom folosi.

SESIUNEA II: VIITORUL SERVICIILOR JURIDICE

Thierry Wickers, Președintele Comitetului pentru Viitorul Profesiei Juridice și Serviciilor Juridice din cadrul CCBE, a prezentat subiectul sesiunii sale declarând că odată cu start-up-urile, platformele online și inteligența artificială a apărut o nouă modalitate de furnizare a serviciilor juridice, iar apoi a solicitat opinia conferențierilor cu privire la posibilitatea ca serviciile juridice diferite să coexiste sau să se completeze reciproc.

În primul rând, Judy Perry Martinez, Președintele Comisiei Baroului American (ABA) pentru Viitorul Profesiei Juridice, a prezentat situația din Statele Unite ale Americii, unde accesul la justiție al cetățenilor cu venituri mici și medii a devenit o problemă gravă. Se pare că aspectul legat de costuri nu este unicul factor, principala problemă fiind faptul că multe chestiuni nu sunt nici măcar recunoscute de către public ca fiind probleme juridice. Concluzia doamnei Martinez este că trebuie să existe o mai bună înțelegere între profesia juridică și public dacă dorim să îmbunătățim serviciile juridice și, prin urmare, accesul la justiție în viitor.

La rândul său, Christian Lemke, partener în cadrul firmei Heissner & Struck și vicepreședinte al Comitetului pentru Viitorul Profesiei Juridice și Serviciilor Juridice din cadrul CCBE, a recunoscut faptul că, precum orice inovație, noile servicii juridice online oferă avantaje (acces

facilitat la cunoștințe, productivitate mai mare, soluționare mai rapidă a disputelor), dar și riscuri. Apoi, domnul Lemke a pus câteva întrebări relevante: furnizorul dvs. de servicii juridice este independent? Va menține confidențialitatea secretelor dvs.? Soluțiile informatice își pot justifica rezultatele? Soluțiile informatice pot servi la dezvoltarea dreptului, informându-ne dacă un rezultat anticipat în mod automat este just sau nu? Domnul Lemke a declarat că toate aceste chestiuni trebuie aduse în discuție în mod adecvat pentru a defini viitorul serviciilor juridice.

Christophe Chevalley, Director General al Rocket Lawyer Europe, a dat Rocket Lawyer drept exemplu de firmă care a fost înființată ca urmare a identificării cererii publicului, deoarece multe persoane întâmpinau dificultăți la găsirea unor soluții pentru problemele lor juridice. Rocket Lawyer răspunde la întrebări într-un limbaj cotidian și automatizează generarea documentelor. Totuși, domnul Chevalley a fost foarte clar când a afirmat că automatizarea are o limită, deoarece soluționarea chestiunilor juridice complexe necesită creativitate și interacțiune umană.

Pierre Aidan, co-fondatorul și directorul de dezvoltare juridică al firmei Legal Start, a explicat mai apoi că studiile de piață pe care le-a efectuat demonstrează că sunt necesare soluții juridice noi și că simplitatea și viteza sunt principalele motive pentru care clienții folosesc soluții de tehnologie juridică (*legal tech*), în vreme ce motivele legate de costuri ocupă abia locul trei ca importanță. În Franța, cererea de soluții juridice digitale alternative este deosebit de mare în cazul companiilor mici.

În încheierea celei de-a doua sesiuni, Patrick Henry, ultimul fost președinte al AVOCATS.BE, a făcut o retrospectivă pentru a demonstra că fiecare schimbare majoră dintr-un mediu provoacă o descoperire evoluționară. Domnul Henry a prezentat și proiectul AVOCATS.BE care are ca scop dezvoltarea inteligenței artificiale în domeniul juridic pentru avocații belgieni.

PREZENTĂRI

Sesiunea de după-amiază a început cu două prezentări. Primul care a luat cuvântul a fost Louis-Georges Barret, Președintele Observatorului (*Observatoire*) Consiliului Național al Barourilor (*Conseil National des Barreaux - CNB*), care a prezentat proiectul lor, „24 de ore de inovație”. Domnul Barret a subliniat faptul că inovația privește în primul rând schimbarea mentalității și conștientizarea faptului că inovația este necesară pentru supraviețuirea profesiei. Pentru a confrunța aceste schimbări, avocații trebuie să rămână experții juridici.

Ulterior a fost invitat pe scenă domnul Andrew Arruda, Directorul Executiv și co-fondatorul ROSS Intelligence. Domnul Arruda și-a început prezentarea explicând ce este inteligența artificială.

Inteligența artificială este un termen utilizat pentru a descrie patru tehnologii principale: învățarea automată, procesarea limbajului natural, recunoașterea vizuală și recunoașterea vorbirii. Aceste tehnologii ne permit să învățăm mașinile să efectueze o sarcină care era în mod normal efectuată de un om.

Domnul Arruda a explicat apoi că, atunci când practica profesia de avocat, a observat că uneltele actuale reprezintă un obstacol la accesul persoanelor la justiție. ROSS nu va înlocui avocații, ci reprezintă o nouă unealtă care le permite avocaților să facă mai mult folosind mai puține resurse. Domnul Arruda crede cu tărie că inteligența artificială va fi următoarea etapă evoluționară pentru profesia juridică.

SESIUNEA III: VIITORUL CABINETELOR DE AVOCATURĂ

În cea de-a treia sesiune, Hugh Mercer QC, Președintele Comitetului Avocaților Europeni din cadrul CCBE, a prezentat cei patru conferențieri și i-a încurajat să participe la o dezbatere animată cu privire la viitorul cabinetelor de avocatură.

Primul conferențiar care a luat cuvântul a fost domnul Bas Boris Visser, Director Global pentru Inovație și Schimbarea Activității Comerciale în cadrul Clifford Chance, care crede că, pentru a accepta schimbarea cu brațele deschise, avocații trebuie în primul rând să aibă o atitudine deschisă față de inovație și să-și schimbe mentalitatea și comportamentul. Domnul Visser consideră că este vital să implice tinerii avocați în procesul de inovație, deoarece aceștia sunt mai familiarizați cu noile tehnologii decât majoritatea profesioniștilor cu experiență. Pentru a atinge acest scop, firmele de avocatură trebuie să organizeze un mediu pozitiv și deschis inovației.

Jaap Bosman, co-fondator și partener principal în cadrul TGO Consulting și autorul cărții „Death of a Law Firm” („Sfârșitul unui cabinet de avocatură”), a avut o altă perspectivă cu privire la riscurile cu care se vor confrunta cabinetele de avocatură în viitor. Domnul Bosman este de părere că banalizarea este cel mai perturbator factor în profesia juridică. Mai mult, pericolul reprezentat de banalizare crește prin faptul că avocații par „orbi față de banalizare”. În opinia lui, noile tehnologii nu reprezintă problema, ci fac parte din soluție.

În ceea ce privește banalizarea, Robert Bourns, Președintele Societății de Drept din Anglia și Țara Galilor (*Law Society of England and Wales*) a dat drept exemple Anglia și Țara Galilor, unde din ce în ce mai multe activități se desfășoară contra unui preț fix. Domnul Bourns este convins că avocații vor avea un viitor strălucit câtă vreme sunt atenți la nevoile clienților lor și la modul în care clienții definesc valoarea adăugată a avocaților.

În încheierea sesiunii, Carlos Valls Martínez, partener la Fornesa Abogados, a subliniat câteva elemente concrete care definesc cabinetele de avocatură ale viitorului. După părerea domnului Valls Martínez, cabinetele de avocatură ale viitorului vor fi inovative în ceea ce privește remunerarea partenerilor, vor educa tinerii colaboratori, vor include procese adecvate în activitatea lor, etc. Domnul Valls Martínez a încheiat concluzionând că societatea și statul de drept au nevoie de o profesie de încredere.

SESIUNEA IV: VIITORUL BAROURILOR

Michel Benichou, Președintele CCBE, a moderat cea de-a patra și ultima sesiune. Conferențierii au reprezentat trei continente și au contribuit cu experiența lor directă și opiniile cu privire la viitorul barourilor și societăților de drept din regiunile lor. Pentru a iniția

discuția, Michel Benichou le-a pus o întrebare simplă: barourile și societățile de drept vor mai fi necesare în viitor?

Reprezentând Asia, Prashant Kumar, Președintele LAWASIA, a fost primul care a răspuns la întrebare. Experiența sa îndelungată cu organizațiile juridice l-a învățat că principala provocare pentru organizațiile juridice din ziua de azi este să devină o parte din soluția viitorului, să permită inovația și să nu fie obstacole în calea acesteia. Totuși, această provocare oferă profesiei juridice și o oportunitate nemaipomenită.

Jean-Paul Kitenge, membru al Baroului OHADA, a explicat că în Africa, avocații devin antreprenori într-o piață solicitantă. Acest fapt poate crea tensiuni între deontologie și realitatea pieței, motiv pentru care barourile și societățile de drept trebuie să se adapteze în acest nou context prin susținerea și actualizarea metodelor de instruire.

Martin Šolc, Vicepreședintele Baroului Internațional (IBA), a prezentat o imagine de ansamblu și a subliniat trei probleme majore care sunt create de noile tehnologii: securitatea comunicării cu clientul, impactul noilor tehnologii asupra fondului activității juridice; alcătuirea cabinetelor de avocatură se va modifica, iar, din nefericire, o parte din avocați își vor pierde slujbele. Totuși, domnul Šolc este convins că barourile și societățile de drept vor juca un rol important și în viitor, deoarece alegătorii vor pune presiuni pentru reglementarea noilor furnizori de servicii juridice și vor apărea probleme cu guvernele, care vor încerca să modifice statul de drept fundamental.

Ultimul conferențiar care a luat cuvântul a fost Frédéric Sicard, președintele Baroului Paris, care a fost convins că primul rol al barourilor, care justifică existența lor, este solidaritatea socială. Barourile pot avea un viitor doar dacă există o organizare colectivă. Pentru a profita de această organizare colectivă în scopul apărării avocaților, membrii trebuie să fie convinși să o respecte, iar în acest scop este esențială furnizarea unor servicii ca instruirea și accesul la documentație. Totuși, nu trebuie să uităm că este responsabilitatea barourilor să încurajeze solidaritatea și să susțină inovația.

După ce a mulțumit tuturor conferențiarilor și participanților, președintele Benichou a încheiat conferința declarând că principala oportunitate de viitor a avocaților este valoarea lor adăugată, și anume competența lor, independența lor și, mai presus de toate, deontologia lor, care nu poate fi niciodată imitată de inteligența artificială.

CCBE

Consiliul Barourilor din Uniunea Europeană

Rue Joseph II, 40/8

B-1000 Bruxelles

Tel.: +32 (0)2 234 65 10

www.ccbe.eu - ccbe@ccbe.eu

@CCBEinfo #ccbeconference